

**ГІРСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
БОРИСПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

ПРОЄКТ РІШЕННЯ

Про затвердження Програми боротьби з карантинними рослинами на території Гірської сільської територіальної громади Бориспільського району Київської області на 2026-2030 роки в новій редакції

З метою проведення комплексу заходів по виявленню, локалізації та ліквідації вогнищ амброзії полинолистої, борщівника Сосновського та інших карантинних рослин покращення благоустрою, санітарного стану території Гірської сільської територіальної громади у відповідності ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Гірська сільська рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Програму боротьби з карантинними рослинами на території Гірської сільської територіальної громади Бориспільського району Київської області на 2026-2030 роки, що додається у новій редакції.
2. Контроль за виконанням Програми покласти на постійні комісії Гірської сільської ради.

від _____ 2025 року
№ _____-VIII

Сільський голова

Роман ДМИТРІВ

ПРОГРАМА
боротьби з карантинними рослинами на території Гірської сільської
територіальної громади Бориспільського району Київської області на
2026-2030 роки

1. Загальні положення

Програма боротьби з карантинними рослинами на території Гірської сільської територіальної громади (далі – Програма) розроблена відповідно до статті 50 Конституції України та чинних законів і нормативних актів станом на 04.12.2025: Законів України «Про державне регулювання сфери захисту рослин» № 4147- IX від 17.12.2024; «Про пестициди і агрохімікати» № 86/95- ВР; «Про благоустрій населених пунктів» № 2807- IV; «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97- ВР; «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264- XII; «Про охорону земель» № 962- IV; «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» № 4004- XII; «Про регулювання містобудівної діяльності» (у частині утримання та впорядкування територій), Постановою Кабінету Міністрів України № 1229 від 25.10.2024 «Про внесення змін до Порядку проведення інспектування у сфері карантину рослин»; Наказу Міністерства аграрної політики України № 40 від 27.01.2005 «Про затвердження Інструкції з виявлення, локалізації та ліквідації вогнищ карантинних бур'янів»; Наказу Мінрегіонбуду України № 105 від 10.04.2006 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України»; Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів; норм екологічної безпеки та охорони земель, встановлені відповідними галузевими нормативними документами.

Необхідність розроблення Програми зумовлена відсутністю ефективної комплексної системи боротьби з карантинними рослинами, насамперед амброзією полиноlistою, яка набула значного поширення на території Гірської сільської територіальної громади, становить загрозу здоров'ю населення, погіршує екологічний стан, сприяє деградації земель і зменшенню їх продуктивності.

Програма спрямована на організацію та координацію заходів із недопущення поширення карантинних рослин, зокрема амброзії полиноlistої, борщівника Сосновського, а також інших небезпечних карантинних та інвазійних видів. Реалізація Програми передбачає залучення суб'єктів господарювання, підприємств, установ і організацій усіх форм власності, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також мешканців Гірської сільської територіальної громади.

2. Склад проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання шляхом розроблення і виконання Програми

Карантинні рослини – це особливо шкідливі адвентивні види, яких немає на території країни або вони наявні обмежено і чисельність яких регулюється спеціальними заходами.

Обмежено-поширеними є амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia*), гірчак рожевий (повзучий) (*Acroptilon repens*), борщівник Сосновського (*H. sosnowskyi* Manden), ценхрус якірцевий (малоквітковий) (*Cenchrus pauciflorus*), паслін колючий (*Solanum rostratum*), сорго алепське (гумай) (*Sorghum halepense*) та 15 видів повитиць (*Cuscuta* sp.sp.), з яких найвідомішими та поширенішими є повитиця польова (*Cuscuta campestris*) і Лемана (*C. Lehmanniana*).

Найчастіше серед рослин-алергенів у фітоценозах населених пунктів трапляються амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia*), лутига татарська (*Atriplex tatarica*), чорнощир нетреболистий (*Iva xanthiifolia*), борщівник Сосновського (*H. sosnowskyi* Manden). Загальна маса амброзії полинолістої в структурі забур'яненості складає понад 20%. Кількість пилку в атмосферному повітрі населених пунктів значно перевищує аналогічні показники в Європейських країнах.

Амброзія полинолиста як адвентивний вид, при відсутності стримуючих факторів (хвороб та шкідників) швидко розповсюджується, перемагаючи в конкуренції з місцевими видами завойовує нові території.

Причиною швидкого поширення амброзії полинолістої у населених пунктах є те, що цей вид має ряд біологічних особливостей, до яких належать: висока насіннева продуктивність (80-100 тис. штук з однієї рослини); насіння молочної та воскової стиглості здатне дозрівати і давати повноцінні сходи, зберігаючи життєздатність протягом 40 років, чим утворюється значний за обсягом запас насіння у ґрунті; рослина має потужну кореневу систему, що проникає вглиб до 4 м; рослині властива висока регенераційна здатність, після скошування амброзія здатна давати від корневих частин нові паростки, які утворюють суцвіття і формують життєздатне насіння; рослина здатна добре витримувати (до 2 тижнів) підтоплення, утворюючи при цьому додаткове коріння.

Розвиваючи велику надземну вегетативну масу, амброзія полинолиста здатна пригнічувати і витіснити як культурні рослини, так і бур'яни.

При великому забур'яненні надмірно висушуються й виснажуються ґрунти. Дослідження показують, що на утворення однієї тони сухої речовини, амброзія полинолиста виносить з ґрунту 15,5 кг азоту, 1,5 кг фосфору, а також близько 950 тон води.

Амброзія полинолиста засмічує вулиці та подвір'я, незабудовані земельні ділянки, узбіччя доріг, залізничні насипи, береги водойм, пустирі, створює неестетичний, занедбаний вигляд територій парків, скверів та інших зелених зон населених пунктів.

Крім шкідливого впливу на культурні рослини, негативно впливає на здоров'я людини. Пилок рослин з роду амброзія є сильним алергеном і викликає алергічні захворювання (бронхіальна астма, алергічний риніт, atopічний дерматит, контактні дерматити). У фазі цвітіння амброзія виділяє велику кількість сапоніну, що викликає алергію у багатьох людей. У пилку

містяться особливі білки - антигени Є і К, які проникають через слизову оболонку верхніх дихальних шляхів людини. При попаданні пилкового зерна на слизову оболонку, білки надходять у кров і лімфу. В результаті розвивається нежить, слезотеча, задишка, відчувається головний біль, підвищується температура, проявляються напади бронхіальної астми і втрачається працездатність. Амброзія виділяє ефірні масла (камфора, борнеол, пенен, гераніол, терпін та ін.), що викликають головний біль.

Алергени містяться також в насінні і листі амброзії. Вони можуть викликати у людей дерматити.

При знаходженні в осередку поширення амброзії, в тому числі при виконанні робіт із знищення карантинних рослин, необхідно захистити відкриті ділянки шкіри, очі, верхні дихальні шляхи. Необхідно вдягати щільний одяг з довгими рукавами і штанинами, захисні рукавиці. Не зайвою буде і зволожена ватно-марлева пов'язка. Після роботи необхідно вмитися чистою водою, прополоскати рот, горло, ніс, ретельно вимити руки з милом, прийняти душ.

Лікування алергії, спричиненої пилом амброзії, тривале і не завжди успішне. ст. 50 Конституції України гарантує «право на безпечне для життя і здоров'я довкілля». Тому для реалізації конституційного права громадян необхідно прийняти і втілити в життя документ, який буде організовувати роботи, котрі забезпечать це право.

3. Методи ліквідації карантинних рослин

Враховуючи біологічні особливості амброзії та умови населених пунктів, для ефективної боротьби необхідно запровадити на території Гірської сільської територіальної громади окреме і комплексне застосування механічного, хімічного та фітоценотичного методів.

Метод «виривання з коренем» - виривання амброзії з коренем починаючи з початку вегетації до початку формування насіння (приблизно першої декади червня.) З метою зменшення травмування, за 2-3 тижні до виривання потрібно скосити траву на території де планується виривання амброзії.

Метод косіння - дворазове скошування рослин амброзії з метою зменшення кількості пилку безпосередньо перед цвітінням з середини червня до початку формування насіння (приблизно в перші декаді серпня). Косіння в більш пізній період допускається лише за умови утилізації скошеної трави з насінням амброзії полинолистії.

«Метод збору урожаю» - косіння з утилізацією скошеного разом з насінням після закінчення цвітіння (в кінці вересня – жовтні) місяці. Даний метод основний на тому, що амброзія однолітня рослина, тому внаслідок збору і ліквідації насіння, вона може відновлюватись лише за рахунок насіння минулих років, але кількість старого насіння, котре проростає з кожним наступним роком суттєво зменшується.

Хімічний метод – застосування для обприскування рослин амброзії на засмічених ділянках безпечних засобів, які пригнічують ріст та розвиток амброзії або гербіцидів відповідно до Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Хімічний метод потрібно застосовувати до зав'язування насіння. Знищення рослини після появи насіння втрачає сенс. Потенційна небезпека гербіцидів, їх накопичення та забруднення довкілля

викликає необхідність пошуку нових безпечних для навколишнього середовища та здоров'я людини засобів боротьби з амброзією

«Метод провокації» - розпушений ґрунт – ідеальне середовище для проростання насіння амброзії. Тому для провокації проростання максимальної кількості насіння амброзії полинолистого проводять лущення, або культивування верхнього шару ґрунту. Після проростання амброзії культивування повторюють доти, доки амброзія перестане проростати. Замість повторної обробки ґрунту можна кілька разів використати хімічний метод.

Фітоценотичний метод – після «методу провокації» висівання на цих ділянках багаторічних злаково-бобових травосумішей або газонних трав чи розстиланням газонних рулонів. Штучне створення зарослей багаторічних трав сприяє пригніченню росту амброзії полинолистого. Добре себе зарекомендувало застосування суміші багаторічних злакових трав з бобовими, які розростаючись на другий-третій рік, практично повністю витісняють амброзію полинолистого з території. У зв'язку з тим, що багаторічні трави повільно ростуть в перший період вегетації, найбільш ефективним є поєднання попередньої обробки ґрунту для знищення вегетуючої амброзії з наступним посівом багаторічних трав і травосумішей в оброблений ґрунт.

Фітоценотичний метод буде значно ефективнішим, якщо в перші два-три роки розростання трав поєднати його з методом виривання з коренем, або методом збору урожаю.

Підбір трав для посіву проводиться з урахуванням умов вирощування.

Для ефективної боротьби з карантинними рослинами необхідно не тільки комплексне застосування механічного, хімічного і фітоценотичного методів, а й підвищення відповідальності за неналежне утримання земельних ділянок їх власників та орендарів, прилеглої території – суб'єктів господарювання. Очищення власних земельних ділянок та прилеглих територій сприяє зменшенню площі розповсюдження карантинних рослин і зниження їх негативного впливу на довкілля.

Насіння амброзії полинолистого досить велике до 3-4 мм в діаметрі. Воно не поширюється вітром на великі відстані. Насіння може в великих кількостях поширюватись на великі відстані з дощовою та талою водою, насінням соняшнику та злаків. Тому одна з ефективних стратегій ліквідації амброзії полинолистого заключається в створенні на великих заражених територіях локальних «територій без амброзії». На цих територіях має бути максимально знищена амброзія і з кожним роком ця територія має розширюватись за рахунок прилеглих до неї територій. Цим можна максимально утруднити попадання нового насіння на вже очищені території.

4. Мета Програми

Мета Програми полягає у проведенні комплексу заходів по виявленню, локалізації та ліквідації вогнищ амброзії полинолистого, борщівника Сосновського та інших карантинних бур'янів на території Гірської сільської територіальної громади, зменшенні кількості випадків алергічних проявів від амброзії серед населення та профілактика опіків 1-3 ступенів внаслідок контакту з борщівником Сосновського, підвищенні ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, посиленні уваги широких верств населення та

громадськості до існуючої проблеми шляхом популяризації знань та роз'яснень щодо шкідливості бур'яну-алергену, приведенні в належний фітосанітарний, екологічний та естетичний стан території області, забезпеченні контролю за виконанням та проведенням заходів проти карантинного бур'яну підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, посадовими особами та громадянами.

Створення саме системи обмеження поширення амброзії в майбутньому ґрунтується на тому, що насіння амброзії здатне проростати впродовж 40 років і одна рослина може дати до 100000 насінин. Знищення амброзії дуже затратна справа, тому не можна допустити повернення амброзії на очищені території.

5. Основні завдання Програми

Створення системи дій і взаємодії між органами влади, підприємствами всіх форм власності, громадськими організаціями і громадянами по ліквідації амброзії та інших карантинних рослин.

Забезпечення виконання та проведення заходів проти карантинних рослин підприємствами, установами, організаціями, закладами незалежно від форми власності та домогосподарствами і власниками та орендарями земельних ділянок.

Виконання виконавцями послуг/робіт заходів щодо локалізації та ліквідації карантинних рослин в місцях їх розповсюдження із комплексним застосуванням механічного, фітоценотичного та хімічного методів для забезпечення ефективної боротьби з карантинними рослинами.

Привернення уваги населення та громадськості Гірської сільської територіальної громади до проблеми, пов'язаної із зараженням земель карантинними рослинами. Систематичне ознайомлення населення с. Гора, Мартусівка, Ревне та Затишне з карантинними рослинами та методами боротьби з ними.

З метою забезпечення збалансованих та комплексних заходів боротьби з амброзією полинолистю в найближчі роки пріоритетне значення має надаватись створенню електронної карти поширення амброзії і організація системи її щорічного оновлення.

Створення системи невідворотності покарання за невжиття заходів для знищення амброзії полинолистю.

6. Перелік заходів Програми

Перелік заходів Програми наведений у додатку.

7. Фінансове забезпечення Програми

Джерелами фінансування заходів Програми є: місцевий бюджет, кошти підприємств, установ та організацій, а також інші джерела, не заборонені законодавством.

8. Очікувані результати виконання Програми

Реалізація Програми дасть можливість:

- створення системи контролю за станом розповсюдження амброзії полинолистої;
- зменшити площі зараження карантинними рослинами, в тому числі амброзією полинолистою;
- створити штучні фітоценози із багаторічних трав у вогнищах амброзії полинолистої, що зменшить вплив амброзії на людину як алергену та покращить фітосанітарний, естетичний стан території;
- зменшити кількість випадків алергічних проявів від амброзії полинолистої серед населення;
- протидіяти розвитку процесів деградації земель та погіршення якості угідь, а також зберегти території у природному чи близькому до природного стані;
- впровадити адаптаційні заходи до змін клімату, включно з використанням посухостійких і морозостійких багаторічних травосумішей для збереження ґрунтової вологи та покращення структури ґрунту;
- забезпечити стійкість створених фітоценозів до коливань температури, екстремальних опадів та посухи;
- інтегрувати систему моніторингу кліматичних факторів у планування робіт із локалізації та ліквідації амброзії та борщівника Сосновського;
- розробити та впровадити рекомендації для мешканців і суб'єктів господарювання щодо кліматично обґрунтованих методів боротьби з карантинними рослинами (наприклад, оптимальні строки скошування чи обробки хімічними засобами з урахуванням температури та вологості);
- підвищити екологічну обізнаність населення щодо впливу змін клімату на поширення інвазійних видів і необхідність своєчасного реагування на нові осередки забур'янення.

Додаток №1
до «Програми боротьби з карантинними
рослинами на території
Гірської сільської територіальної
громади Бориспільського району
Київської області на 2026-2030 роки»

Заходи
з виконання Програми боротьби з карантинними рослинами на
території Гірської сільської територіальної громади Бориспільського
району Київської області на 2026-2030 роки

Заходи	Термін виконання	Відповідальні виконавці
1	2	3
1. Забезпечення виконання та проведення заходів проти карантинних рослин підприємствами, установами, організаціями та закладами незалежно від форми власності		
Забезпечення організації проведення обстежень з метою створення та оновлення карт розповсюдження карантинних рослин з визначення їх площ	Щороку, травень-червень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, ГО, представники підприємств, установ і організацій усіх форм власності, депутати, мешканці, волонтери.
Забезпечення організації проведення робіт щодо локалізації і ліквідації карантинних рослин у межах закріплених територій	Щороку, травень-жовтень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, виконавці послуг/робіт, власники та орендарі земельних ділянок

Залучення (до початку цвітіння амброзії) населення для проведення робіт зі знищення карантинних рослин та в разі не виконання робіт по знищенню карантинних рослин на своїх ділянках/садибах оголосити усне попередження, в разі повторного невиконання накладення штрафних санкцій порушникам	Щороку, травень-жовтень	Виконавчий комітет, начальник Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, депутати на своїх округах.
Направлення повідомлень в письмовій формі підприємствам, організаціям, установам та закладам про необхідність очищення від карантинних рослин відведених, закріплених та прилеглих територій	Щороку, квітень-травень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради
Проведення робіт зі знищення карантинних рослин у межах відведених, закріплених та на прилеглих територіях (у випадку відсутності можливості проведення робіт власними силами, укладення договорів на виконання робіт із спеціалізованими підприємствами)	Щороку, травень-жовтень	Керівники підприємств, організацій, установ, закладів
Узагальнення інформації, яка отримана від підприємств, установ, організацій та закладів про проведену роботу зі знищення карантинних рослин у межах відведених, закріплених та на прилеглих територіях	Щороку, жовтень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради

Створення мобільної групи для виявлення порушень фіто-санітарного стану на території населеного пункту, затвердження графіку рейдів- перевірок по знищенню карантинних рослин благоустрою (із включенням представників громадськості)	Щороку, квітень-травень	Робоча група по координації проведення робіт зі знищення карантинних рослин
Проведення рейдів-перевірок по знищенню карантинних рослин	Щороку, травень - жовтень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, депутати на своїх округах, волонтери
Закупівля насіння багаторічних трав, створення штучних фітоценозів на землях комунальної власності	Початок польових робіт - жовтень	Виконавці послуг/робіт
Організація проведення досліджень якісного стану фітоценозів, створених після посіву багаторічних трав з метою пригнічення амброзії	Вересень наступного після посіву року	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, виконавці послуг/робіт
Пошук нових безпечних для навколишнього середовища та здоров'я людини хімічних засобів боротьби з амброзією та випробування їхньої дії до масового використання	Постійно	Робоча група по координації проведення робіт зі знищення карантинних рослин, сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, ініціативні мешканці

2. Виконання заходів щодо локалізації та ліквідації карантинних рослин в місцях їх розповсюдження із комплексним застосуванням методів боротьби з ними		
Забезпечення організації проведення обстежень закріплених територій з метою виявлення розповсюдження карантинних рослин з визначенням їх площ та методів боротьби	Щороку, травень-червень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, виконавці послуг/робіт, депутати на своїх округах, ініціативні мешканці, волонтери.
За пропозиціями сектору екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради підготовка відповідних документів на фінансування робіт за визначеними методами	Щороку, до затвердження бюджету Гірської сільської ради	Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради

Забезпечення організації проведення робіт щодо ліквідації карантинних рослин на закріплених територіях: - систематичне скошування, - косіння з утилізацією скошеного	Щороку: травень-жовтень	Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, виконавці послуг/робіт
Поновлення порушених ділянок у місцях проведення земляних робіт при будівництві, ремонті, реконструкції комунікацій посівом газонних трав (травосумішей)	Постійно	Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, виконавці послуг/робіт

Обробка засобами боротьби з амброзією безпечними для навколишнього середовища та здоров'я людини, а застосування для обприскування карантинних рослин на засмічених ділянках безпечних засобів, які пригнічують ріст та розвиток амброзії або гербіцидів відповідно до Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні.	Травень-вересень	Виконавці послуг/робіт
Закупівля, посів, підсів багаторічних трав	Щороку	Виконавці послуг/робіт
3. Привернення уваги населення та громадськості до проблеми, пов'язаної із зараженням земель карантинними рослинами		
Інформаційні кампанії (листівки на дошках оголошень та інформаційних ресурсах Ради) для широкої пропаганди серед населення і суб'єктів господарювання важливості проведення заходів по знищенню карантинних рослин	Щороку, квітень-жовтень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, ініціативні жителі, волонтери, депутати
Систематичне висвітлення на дошках оголошень та на інформаційних ресурсах Ради виконання заходів щодо боротьби з карантинними рослинами та своєчасне попередження населення про формування небезпечної аероалергенної обстановки в населених пунктах	Щороку, квітень-жовтень	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, ініціативні жителі, волонтери, депутати
4. Ознайомлення з карантинними рослинами та методами боротьби з ними у навчальних закладах населених пунктів ради		

Запровадження просвітницьких проектів у навчальних закладах про шкodu карантинних рослин для здоров'я людей та про заходи з їх ліквідації	Щороку	Сектор екології та охорони природних ресурсів ВК Гірської сільської ради, Управління ЖКГ та КБ Гірської сільської ради, ініціативні жителі, волонтери, депутати
---	--------	---

Висновки

Комплексне контролювання та ліквідація карантинних рослин на території Гірської сільської територіальної громади є необхідним заходом для забезпечення санітарного, екологічного та естетичного стану населених пунктів. Застосування механічних методів з урахуванням фаз розвитку рослини та санітарних вимог території дозволяє ефективно зменшувати поширення карантинних бур'янів, в тому числі амброзії без шкоди для довкілля та здоров'я населення.

Регулярне проведення робіт, своєчасне скошування або видалення бур'яну, а також поєднання з іншими методами (фітоценотичними та хімічними там, де це безпечно) забезпечує поступове зменшення площі ураження та попереджає повторне поширення рослини.

Впровадження системи контролю та організованих заходів для боротьби з карантинними рослинами гарантує захист здоров'я громадян, збереження продуктивності земель і підвищення екологічної безпеки громади.

Секретар ради

Людмила ШЕРШЕНЬ